

Ermenek (Karaman) Yöresinin Makrofungusları

Gıyasettin KAŞIK¹, Celâleddin ÖZTÜRK¹, H. Hüseyin DOĞAN¹

Özet: Bu çalışmada Ermenek (Karaman) yöresinde yetişen makrofunguslar araştırılmıştır. Çalışma sonunda *Ascomycetes* sınıfına ait 3 familyadan 5 takson, *Basidiomycetes* sınıfından ise 17 familyaya ait 28 takson belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Makrofunguslar, Flora

Macrofungi of Ermenek (Karaman) District

Abstract: In this study, macrofungi from Ermenek (Karaman) district were investigated. The end of study, 5 taxa belong to 3 families in *Ascomycetes* class, 28 taxa belong to 17 families in *Basidiomycetes* class were determined.

Key Words: Macrofungi, Flora

Giriş

Ülkemizde yapılan flora alanındaki çalışmalar daha çok bitkiler üzerinde yoğunlaşmıştır. Bunun sebebi olarak genellikle diğer alanlarla ilgili kaynak noksanlığı gösterilebilir. Buna rağmen son yıllarda ülkemizde bitkiler dışında diğer canlı grupları üzerinde de floristik çalışmalar görülmeye ve artmaya başlamıştır.

Ülkemizde mantarlar üzerinde ilk çalışmalar 1930'larda gerçekleştirilmiştir. Bu tarihten itibaren çalışmalar aralıklı olarak devam etmiştir. Özellikle son yıllarda belirgin bir artış olmuştur (1). Mantarların ayrı bir alem olarak incelenmeye başlanması mantarlar üzerindeki çalışmaları daha da önemli bir konuma getirmiştir. Günümüzde mantarların gerek ilaç sanayinde gerekse besin olarak daha yoğun kullanımı mantarların önemini daha da arttırmaktadır.

Özellikle kültüre alınmak suretiyle insanlığa gıda olarak sunulan mantarların ekonomik olarak ayrı bir değeri vardır. Bu sayede hem insanların daha iyi beslenmesi, hem de ekonomiye katkı sağlanmaktadır.

Araştırma bölgesi olan Ermenek, Konya ilinin güneyinde Karaman ili sınırları içinde yer almaktadır (Şekil 1). Konya'ya yaklaşık 230 km uzaklıkta olan Ermenek ilçesinin dağlık ve kayalık bir zemin üzerine kurulmuş olması nedeni ile ilçenin merkezinde makrofungusların yetişeceği çevre şartları yeterli düzeyde oluşmamıştır. İlçenin güneyinden geçen Göksu nehri bir vadi oluşturmuş durumdadır. Ayrıca yayla olarak tarif edilen, ilçenin kuzey doğusunda ve kuzeyinde yer alan ağaçlık ve ormanlık bölgeler mevcuttur. Buralarda *Pinus sp.*, *Cedrus sp.* türleri görülmektedir. Bunun yanında bahçeler ve ekim alanlarında *Populus sp.* ve *Salix sp.* türleri yer almaktadır. Araştırma alanı gözden geçirilip, makrofungusların bulunabileceği alanlar araştırılarak, tespitler yapılmıştır. Bölge hakkında yapılan literatür taramalarında bölgede yetişen makrofunguslar üzerinde yapılmış bir çalışmaya rastlanmamış yakın bölgelerde çalışmalar tespit edilmiştir (2-7).

Materyal ve Metot

Bu çalışmada materyal 1997-1999 yılları arasında uygun mevsimlerde yapılan arazi çalışmalarında toplanmıştır. Arazi çalışmaları, bölge ikliminin makrofungus florası için uygun olduğu dönemler ve ekolojik

¹ Selçuk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Biyoloji Bölümü (42031) Kampüs/Konya

Şekil 1. Araştırma Bölgesinin Haritası (1:1.110.000)

ortamlar seçilerek yapılmıştır. Araştırma alanında tespiti yapılan örneklerin öncelikle morfolojik özellikleri ile yetişme yeri özellikleri tespit edilmiş ve renkli fotoğrafları çekilmiştir. Yöre halkından rastlanılan bireylere mantarlar hakkında görüşleri sorularak halkın bilgisi değerlendirilmiştir. Daha sonra laboratuvara getirilen örneklerin uygun olanlarından spor baskıları alınmıştır. Ayrıca mikroskopik özellikleri de incelenerek tespit edilmiştir. Bu işlemleri takiben örnekler uygun ortamlarda kurutulup, timol ile muamele edilerek, herbaryum materyali haline getirilmiştir. Elde edilen veriler ve literatür yardımı (8-13) ile teşhisleri yapılan örnekler S.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Mikoloji Laboratuvarı'nda saklanmaktadır.

Araştırma Sonuçları

Çalışmada tespit edilen taksonlar alfabetik sırada verilmiştir.

Ascomycetes

Helvellaceae

1. *Helvella acetabulum* (L.) Quél.
Deke çatı-boggussan köyü, dere kenarı, 23.05.1998, Kaşık 418, Öztürk.
2. *Helvella ephippium* Lew.
Başyayla girişi, su kenarı, 23.05.1998, Kaşık 383, Öztürk.

Humariaceae

3. *Humaria hemisphaerica* (Wiggers: Fr.) Fuckel
Damla çalı, ibreli orman altı (*Cedrus sp.*, *Pinus sp.*), 23.05.1998, Kaşık 394, Öztürk.

Morchellaceae

4. *Morchella conica* Pers.
Damla çalı, ibreli orman altı (*Cedrus sp.*, *Pinus sp.*), 23.05.1998, Kaşık 397, Öztürk.
5. *Morchella esculenta* Pers. ex St Amans
Damla çalı, ibreli orman altı (*Cedrus sp.*, *Pinus sp.*), 23.05.1998, Kaşık 395, Öztürk.
Deke çatı, Boggussan köyü, ibreli ağaç altı, 23.05.1998, Kaşık 417, Öztürk.

Basidiomycetes

Agaricaceae

6. *Agaricus silvicola* (Vitt.) Sacc.
Görmeli-Göksu köprüsü civarı, kavaklık, 05.10.1997, Kaşık 222, Öztürk.
7. *Agaricus sp.*
Damla çalı, ibreli orman altı (*Cedrus sp.*, *Pinus sp.*), 23.05.1998, Kaşık 408, Öztürk.

Bolbitiaceae

8. *Conocybe rickeniana* Sing.
Damla çalı, ibreli orman altı (*Cedrus sp.*, *Pinus sp.*), 23.05.1998, Kaşık 389, Öztürk.

Boletaceae

9. *Boletus sp.*
Görmeli köprüsü- nehir boyu yapraklı ağaç altı, 04.10.1997, Kaşık 203, Öztürk.

Cantharellaceae

10. *Cantharellus cibarius* Fr.
Görmeli köprüsü civarı-Yapraklı ağaç altında, 05.10.1997, Kaşık 218, Öztürk.

Coprinaceae

11. *Coprinus atramentarius* (Bull. :Fr.) Fr.
Görmeli köprüsü civarı, nehir kenarı, 05.10.1997, Kaşık 219a, Öztürk.
Görmeli köprüsü-Çavuş köyü kazancı ayırımı, kavaklık içi, 05.10.1997, Kaşık 225, Öztürk.
12. *Coprinus comatus* (Müll.: Fr.) Pers.
Görmeli köprüsü, nehir kenarı, 05.10.1997, Kaşık 213, Öztürk.
13. *Coprinus sp.*
Görmeli köprüsü civarı, nehir kenarı, 05.10.1997, Kaşık 221, Öztürk.
14. *Lacrymaria lacrymabunda* (Bull.:Fr.) Pat.
Görmeli köprüsü civarı, kavaklık, 05.10.1997, Kaşık 219, Öztürk.

Coriolaceae

15. *Trichaptum abietinum* (Pers.:Fr.) Ryvardeen
Damla çalı, ibreli orman altı (*Cedrus sp.*, *Pinus sp.*), 23.05.1998, Kaşık 396, Öztürk.

Cortinariaceae

16. *Inocybe fraudans* (Britzelm) Sacc.

Tepe başından sonra 5. km, meşe altı, 23.05.1998, Kaşık 379, Öztürk.

17. *Inocybe praetervisa* Quél.

Deke çatı-Baggusan köyü, seyrek yapraklı ağaçlık, 23.05.1998, Kaşık 419, Öztürk.

18. *Inocybe rimosa* (Bull.:Fr.) Kummer

Deke çatı-Baggusan köyü, seyrek yapraklı ağaçlık, 23.05.1998, Kaşık 421, Öztürk.

Crepidotaceae

19. *Crepidotus luteolus* (Lamb.) Sacc.

Görmeli köprüsü civarı, çınar kütüğü, 05.10.1997, Kaşık 219b, Öztürk.

Gomphaceae

20. *Gomphus clavatus* (Pers.:Fr.) Gray.

Görmeli köprüsü, yapraklı karışık ağaçlık, 04.10.1997, Kaşık 202, Öztürk.

Lepiotaceae

21. *Leucoagaricus leucothites* (Vitt.) Wasser

Görmeli köprüsü-Çavuş köyü kazancı ayırımı, kavaklık, 05.10.1997, Kaşık 206, Öztürk.

Pleurotaceae

22. *Lentinus tigrinus* (Bull. ex Fr.) Fr.

Görmeli köprüsü, kavaklık, 05.10.1997, Kaşık 217, Öztürk.

Görmeli köprüsü civarı, çınar kütüğü, 05.10.1997, Kaşık 220, Öztürk.

Polyporaceae

23. *Fomes pomaceus* (Pers.) Big. et Guill.

Damla çalı- ibreli orman altı (*Cedrus sp.*, *Pinus sp.*), 23.05.1998, Kaşık 404, Öztürk.

Rhizopogonaceae

24. *Rhizopogon obtextus* (Spreng.) Rauschert

Damla çalı, ibreli orman altı (*Cedrus sp.*, *Pinus sp.*), 23.05.1998, Kaşık 403, Öztürk.

25. *Rhizopogon roseolus* (Fr.:Fr.) Fr.

Tepebaşı-Ermenek yolu 5. km., çam fidanları ve meşelik, 23.05.1998, Kaşık 377, Öztürk.

Russulaceae

26. *Russula pallidospora* (Blum) Romang.

Tepebaşı-Ermenek 5. km., meşe altı, 23.05.1998, Kaşık 378, Öztürk.

Tricholomataceae

27. *Collybia sp.*

Damla çalı, ibreli orman altı (*Cedrus sp.*, *Pinus sp.*), 23.05.1998, Kaşık 390, Öztürk.

28. *Melanoleuca turrita* (Fr.) Sing.

Damla çalı, ibreli orman altı (*Cedrus sp.*, *Pinus sp.*), 23.05.1998, Kaşık 385, Öztürk.

29. *Melanoleuca arcuata* (Fr.) Sing.

Damla çalı, ibreli orman altı (*Cedrus sp.*, *Pinus sp.*), 23.05.1998, Kaşık 406, Öztürk.

30. *Xeromphalina campanella* (Batsch:Fr.) Maire

Damla çalı, ibreli orman (*Cedrus sp.*, *Pinus sp.*), 23.05.1998, Kaşık 411, Öztürk.

Tulostomataceae

31. *Tulostoma brumale* Pers.:Pers.

Damla çalı, ibreli orman altı (*Cedrus sp.*, *Pinus sp.*), 23.05.1998, Kaşık 399, Öztürk.

32. *Tulostoma fimbriatum* Fr.

Damla çalı, ibreli orman altı (*Cedrus sp.*, *Pinus sp.*), 23.05.1998, Kaşık 399a, Öztürk.

Volvariellaceae**33. *Volvariella speciosa* (Fr.) Sing.**

Kamış yolu, çayırılık alan, yol kenarı, 23.05.1998, Kaşık 415, Öztürk.

Tartışma

Bu çalışma sonunda bölgede *Ascomycetes* sınıfından 3 familyaya dağılan 5 takson ile *Basidiomycetes* sınıfından 16 familyaya dağılan 28 takson belirlenmiştir.

Ascomycetes sınıfından belirlenen taksonların familyalara göre dağılımı *Helvellaceae*' ye ait 2, *Humariaceae*' ye ait 1 ve *Morchellaceae*' ye ait 2 şeklindedir.

Basidiomycetes sınıfından belirlenen taksonların familyalara göre dağılımı ise; *Agaricaceae*' ye ait 2, *Bolbitiaceae*' ye ait 1, *Boletaceae*' ye ait 1, *Cantharellaceae*' ye ait 1, *Coprinaceae*' ye ait 4, *Coriolaceae*' ye ait 1, *Cortinariaceae*' ye ait 3, *Crepidotaceae*' ye ait 1, *Gomphaceae*' ye ait 1, *Lepiotaceae*' ye ait 1, *Pleurotaceae*' ye ait 1, *Rhizopogonaceae*' ye ait 2, *Russulaceae*' ye ait 1, *Polyporaceae*' ye ait 1, *Tricholomataceae*' ye ait 4, *Tulostomataceae*' ye ait 2, ve *Volvariellaceae*' ye ait 1 şeklindedir. Taksonların dağılımlarında sayısal açıdan ilk sırayı alanlar *Coprinaceae*, *Tricholomataceae*, *Agaricaceae* ve *Cortinariaceae* familyalarıdır. Tespiti yapılan türlerin %15'i *Ascomycetes* sınıfından, %85'i de *Basidiomycetes* sınıfındandır. Bu verilere göre bölgede görülen iklim ve çevre şartlarının sayısal açıdan ilk sırayı alan familyalar için uygun olduğu, diğer familyalarda bulunan makrofunguslar için pek uygun olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bölgede özellikle *Morchella* türleri besin olarak tüketilmekte ve ticareti yapılmaktadır.

Çalışma bölgesine yakın alanlarda yapılan çalışmalarda (2-7) elde edilen sonuçlarla bölgemizde tespiti yapılan taksonlara ilişkin veriler uygunluk göstermektedir.

Kaynaklar

- 1-Baytop, A., **Türkiye'nin Makrofungusları ile İlgili Bir Yayın Listesi**. Tr. J. of Botany, 18:175-185 (1994).
- 2-Kaşık, G., **Konya İlinde Ağaçlarda Yetişen Bazı Makrofungusların Taksonomisi Üzerinde Bir Araştırma**, Tr. J. of Botany ,18:23-27 (1994).
- 3-Kaşık, G., Öztürk, C., **Aksaray İlinde Tespit Edilen Yenen, Zehirli ve Yenmez Durumda Olan Bazı Makromantarlar**. Tr. J. of Botany, 19:401-403 (1995).
- 4-Afyon, A., **Isparta Yöresinde Belirlenen Bazı Makroskobik Mantarlar**. Tr.J.of Botany, 20:165-169 (1996).
- 5-Afyon, A., **Konya (Meram Selçuklu) Civarında Belirlenen Makroskobik Mantarlar**. Tr. J. of. Botany, 20-259-262 (1996).
- 6-Öztürk, C., Kaşık, G., **Ürgüp'te Yetişen Bazı Makrofunguslar**. S. Ü. Fen-Ed. Fak. Fen Derg. Sayı 13:58-62 (1996).
- 7-Afyon, A., **Macrofungi of Seydişehir District (Konya)**. Tr. J. of. Botany, 21:173-176 (1997).
- 8-Gams, H., Moser, M., **Kleine Kryptogamenflora:Basidiomyceten 2:Rohlinge und Blatterpilze (Polyporales, Boletales, Agaricales, Russulales)**. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart (1983).
- 9-Moser, M., **Keys to Agarici and Boleti**. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart (1983).
- 10-Grünert, H., **Pilze**. Mosaik Verlag, München (1984).
- 11-Michael, E., Hennig, B., Kreisel, H., **Handbuch Für Pilzfreunde**. 1-4.band, G.F.V., Stuttgart (1983-1987).
- 12-Brezinsky, A., Besl, H., **A Colour Atlas of Poisonous Fungi**. Wolfe Publishing Ltd., London (1990).
- 13-Dähncke, R.M., **1200 Pilze in Farbfotos**. AT Verlag Aarau, Stuttgart (1993).